

† Rajku Justinu v spomin

19. avgusta se je ponesrečil na vrhu Triglavu naš stanovski tovariš Rajko Justin, upokojen nadučitelj.

Tovariš Justin je bil dobro znan med starejšim učitelstvom, kakor tudi med širokimi plastmi drugih stanov, posebno pa med turisti in prijatelji narave, predvsem ljubitelji in raziskovalci naše flore. Preminul je štiri dni po izpolnjenih 73 letih.

Rojen Ljubljancan, je že kot otrok kazal zanimanje do cvetja in rastlinstva, ki ga je opazoval in trgal po bregovih ljubljanskega Gradu.

Njegovo življenje vobče je bilo nekaj posebnega, malokateremu lastnega. To se je pokazalo že za njegovih študijskih let, ko je po nekaj razredih srednje šole prestopil v Ljubljani na učiteljsko, katero je nadaljeval v Celovcu in dovršil v Kopru 1886.

Njegovo učiteljsko delovanje se je pričelo v Črnomlju. Od tu je prišel na Preloko nad Kolpo in slednjič na Strekljavec pri Semiču. Na Preloki je imel priliko spoznati odnotne uskoške šege in navade v bližnjem Marindolu in sosednih Bojancih, kjer je opravljal tudi zasilni pouk.

Kakor že prej na učiteljsko priznanje poznavalet rastlinstva, ko se je dostikrat pri obravnavi manj znanih rastlin obračal pro-

fesor te stroke nanj za potrdilo, če je to pravo ime rastlini, tako je tudi v Beli Krajini, posvetil vso pažnjo tej znanstveni panogi. Iz Bele Krajine je prišel za nadučitelja v Vreme na Krasu, kjer je ostal le krajšo dobo, ker je bil od tam premeščen po službeni potrebi v Trebeljino. Tu je ostal daljšo dobo, ko je zopet prišel na Kras v Trnje, kamor so ga vabile prirodne zanimivosti. Tu ga je tudi zatekla svetovna vojna, a vztrajal je na svojem mestu med vojno in še 5 let po vojni, ko mu je bilo odbito italijansko državljanstvo, za katero je zaprosil. Preselil se je v Jugoslavijo v Ljubljano in bil tu upokojen 1925. Po upokojitvi je kot priznan botanik opravljal več let službo kustosa v botaničnem laboratoriju na univerzi.

Pokojni Justin se je z vsemi silami posvetil proučevanju naše flore. V ta namen je prepotoval na kolesu in peš ne le vso Slovenijo in kot vnet turist vse naše holme, gore in planine ter stikal povsod po rastlinah. Pa ne le, da je poznal dobro svojo ožjo domovino, zaneslo ga je tudi daleč preko njenih meja.

Odkril je več še prej neznanih cvetic, katerim je dal imena po slavni botaniki, nekatere pa nosijo celo njegovo ime »Justiniana« in mu bodo ohranile spomin še med poznimi rodovi. O slovenski flori je pisal v raznih svetovnih strokovnih revijah. S tem delom si je postavil najtrajnejši spomenik.

Kot stanovski tovariš je bil povsod na svojem mestu. Sicer ni iskal kakih hrupnih tovarišij, a kadar je začel med nas, je bil jako dobrodošel družabnik in tovariš, ker je znal vedno zanimivo pripovedovati o svoji rastlinski stroki, turistiških izletih in prirodnih lepota.

V ospredje ni silil, a bil je vedno, vse življenje zvest pripadnik učiteljskih društev in ustanov. Pred leti je tudi daroval del svojih knjig sekciji knjižnici v Ljubljani.

Na njegovi zadnji poti k Sv. Križu v Ljubljani ga je spremljalo kaj veliko število njegovih znancev, prijateljev in stanovskih tovarišev učiteljev.

Tovarišu Rajku Justinu bodi ohranjen svetel spomin. P. L.

Splošne vesti

VAŽNO ZA BLAGAJNIKE

Blagajnike učiteljskih društev naprošamo, da se v novem poslovnem letu drže točno od banovinske skupščine odobrenega poslovnika za blagajniško poslovanje, ki je objavljen v tej številki »Učiteljskega tovariša«.

Mesečne prijave in prispevki naj se dostavljajo sekciji točno ob določenem roku, ako že ne takoj v septembru, pa gotovo v oktobru za oba meseca. Članarina sekciji znaša za redne člane s podpornim fondom mesečno 14 din, za učiteljske poročene z učitelji pa 6 din. Članarina naj se pobira v smislu poslovnika vedno vnaprej.

Članski sezname naj se spišejo letos le v dveh izvodih, enega za društvo, drugega za Beograd, ki se ga naj dostavi sekciji. Zadevne tiskovine dobe vsa društva pravočasno.

Sekciji naj se dostavi pravočasno le mesečna prijava za september z imensko navedbo vseh osebnih sprememb, bodisi pristopivših, bodisi izstopivših članov od 1. julija t. l. dalje. Primerjajoč število članstva v juniju in upoštevajoč pristopivše in izstopivše člane do meseca septembra, se mora prijava v septembru ujemati s številom članstva s prijavo za junij.

Pri dostavitvi prijave za september naj se priloži imenski seznam vseh v društvu z učitelji poročenih učiteljev, označenih v prijavi pod b), in včlanjenih upokojencev pod c).

Lanske dolgove naj društva izterjajo od posameznikov v mesečnih obrokih in jih naj nakazujejo sekciji v svoji poravnave.

Naročite takoj potrebne mesečne prijave, ker bomo te dostavljali le po naročilu.

JUU — sekcija Ljubljana.

POSLOVNIK

za blagajnike sreskih učiteljskih društev JUU dravske banovine.

Čl. 1. Vsako društvo izvoli v smislu pravil svojega (-jo) blagajnika (-co), ki ima nalog, da vodi pregled članstva, urejuje blagajniške posle in pazi na to, da članarina člani točno plačujejo in jo istočasno nakazujejo sekciji in okviru prispevkov, ki jih določa vsakokratna banovinska skupščina.

Čl. 2. Članarina naj se pobira in plačuje v izogib zaostankov vedno mesečno naprej. V tu svrhu naj bo na vsaki šoli društveni poverjenik, najbolje šolski upravitelj (-ica), ki odtegne tako 1. vsakega meseca ob izplačilu mesečne plače določeni prispevek in ga pravočasno izroči društvu blagajniku. Na enozrednicah naj izvršijo to učitelji (-ice) sami, ali po dogovoru društveni blagajnik.

Čl. 3. Ker plača vsak član članarino ob začetku meseca naprej, je isti mesec član dotičnega društva, kjer je plačal, četudi se v teku meseca izseli. S 1. prihodnjega meseca pa postane član novega društva.

Društveni blagajnik naj vsako prenesti-ve takoj sporoči blagajniku dotičnega društva, kamor se je član preselil. Vsak član pa, ki je spremenil svoje bivališče, se je dolžan takoj prijaviti kot član novega društva, ki naj ga javi nato sekciji v svrhu točne dostavitve stanovskih listov.

Čl. 4. Članarina se plačuje od 1. septembra do 30. junija vsakega šolskega leta. V času velikih počitnic se članarina ne pobira, temveč prejemajo člani JUU stanovske liste nemoteno dalje. Ako pristopi kdo v organizacijo v času počitnic, prejema stanovske liste s 1. prihodnjega meseca. Prispevke se plača šele s 1. septembrom.

Čl. 5. Članarina naj se nakazuje sekciji mesečno sproti, a najkasneje do 15. vsakega meseca na ta način ne bo pri društvih nobenih zaostankov.

Čl. 6. Mesečne prijave naj se dostavljajo sekciji vedno točno, a najkasneje vedno do 10. vsakega meseca. Izstop in pristop članstva velja vedno s 1. vsakega meseca, bodisi nazaj ali naprej. Le v nujnih primerih naj se javi pristop ali izstop potom dopisnice. Prijave naj bodo v vseh rubrikah številčno izpolnjene. Število v septembru izkazanega članstva se mora ujemati s številom meseca junija prejšnjega poslovnega leta z upoštevanjem v teku počitnic pristopivših in izstopivših članov. Prav tako morajo biti ostale mesečne prijave glede števila članstva v točni medsebojni številčni zvezi.

Čl. 7. Z neučiteljji poročene učiteljice ne spadajo pod točko b) mesečne prijave, temveč plačajo celotne prispevke.

Upokojenci pred uradniškim zakonom (novinci), ki prejemajo stanovske liste brezplačno na račun sklada učiteljskega naraščaja, ozir. učiteljske samoizobrazbe na predlog učiteljskega društva in po odobrenju sekcije, se vpisujejo pod točko c) mesečne prijave.

Čl. 8. V mesečni prijavi naj se pri izstopivših članih navede obtem vzrok izstopa in kraj oziroma srez prenestitve. Isto tako pri pristopivših, kraj in srez prejšnjega članstva.

Čl. 9. Letni članski sezname se izpolnijo v štirih izvodih in se dostavljajo sekciji v treh prepisih. En izvod ostane pri društvu. Ti sezname morajo biti pri sekciji najkasneje do 1. oktobra. Na podlagi prejšnjega seznama ugotove blagajniki imena starih članov, brišejo izstopivše ter priprišejo nove člane, kar mora biti v skladu s številom, izkazanem v mesečni prijavi za september, in ne čakajo na poznejše ureditve števila članstva. Tako čakanje je za medsebojno administracijo in za članstvo velika izguba in obtem posledica nerednega dostavljanja stanovskih listov.

Čl. 10. Ta poslovnik stopi v veljavo, ko ga odobri upravni in nadzorni odbor in potrdi banovinska skupščina.

— Christofov učni zavod v Ljubljani praznuje letos 35-letnico svojega obstoja. Zavod je bil ustanovljen že leta 1903, kot prvi slovenski trgovski učni zavod s slovenskim učnim jezikom. Po svojem ustanovitelju nosi zavod ime od ustanovitve do danes in je pod tem imenom znan širom naše domovine. Ta zavod je bil osnovan kot protitež nemški »Mahrovi trgovski šoli«. Ob 30-letnici svojega obstoja se je zavod preselil v lastno šolsko poslopje na Domobranski cesti 15. Ob 35-letnici pa bo to poslopje znatno razširjeno. Z letošnjim šolskim letom bo ta trgovski učni zavod preurejen, da bo ustrezal vsem sodobnim zahtevam modernega trgovskega šolstva.

— Opozorilo, Začetek oktobra vsakega leta je treba predložiti prav vsem državnim upokojencem(-kam), vdovam itd. »Prijave« zaradi prejemanja pokojnine. Te tiskovine pa rabijo državni upokojenci tudi ob raznih drugih prilikah (spremembah števila rodbinskih članov, ob smrtnih primerih itd.). Iz teh vzrokov je neobhodno potrebno, da so prijave stalno na razpolago v vsakem kraju vsaj v eni trafiki. — Banovinsko društvo državnih in samoupravnih upokojencev za dravske banovine v Ljubljani — (Wolfova ulica št. 10) je založilo to tiskovino v pravilno predpisani obliki z vsemi potrebnimi navodili. Trafikantje lahko naročijo te tiskovine z običajnim popustom. Cena za izvod 1 din. — Se neorganizirane državne upokojence pa opozarjamo, da dobe vsi društveni člani s septembrsko številko društvenega glasila »Upokojenec« po en izvod »Prijave« zastoj. V posebnem članku »bodo obravnavala v tej številki vsa potrebna natančnejša navodila.« »Upokojenec« izhaja vsak mesec in ga dobivajo vsi društveni člani brezplačno. Članarina znaša mesečno 3 din, ki se bo pa znižala na 2 din, čim doseže društvo 3000 članov. Danes je včlanjenih že 2920 članov. — Zadostuje prijava pristopa po dopisnici.

— Ključ z napisom »Učiteljska knjižnica« se je našel na glavnem kolodvoru v Ljubljani. Dobi se na A kolodvorski policijski stražnici.

Rangna lista

Popravek.

Venturini Jožica, učiteljica v Senovem, je napredovala v VIII. skupino 17. jan. 1933. V »Učit. tov.« objavljeni rangni listi je bila pomotoma izpuščena, a brez vsakih posledic.

Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU

— I »Jasno začrtano pot imajo naši učitelji. In iskreno je njihovo delo, nesebično je in stvarno. Ni to več stan hlapcev, kakor bi nekateri radi imeli, danes lahko pribijemo, da so učitelji kader inteligence, pri nas najvažnejše inteligence in ravno preko njih lahko mirno gledamo v bodočnost našega naroda.« Tako piše »Gruda« v svoji 8. številki, v kateri poroča o naši banovinski skupščini.

— I Učitelstvo v obmejnih krajih. Pod tem naslovom priobčuje »Večernik« od 27. VIII. obširen članek o učiteljskem delu ob meji. Iz tega članka posnemamo sledeče misli: Za obmejno šolstvo naj se v bodoče organizirajo brezplačni tečaji. Na teh bi morali predavati v prvi vrsti delavci s terena, t. j. učitelji, duhovniki, kmetje, delavci itd. V tečajih bi bila obravnavana gospodarska, socialna kulturna in politična vprašanja, ki so pove-

zana z našim obmejnimi ozemljem. Za nameščenje učiteljev k meji odnosno od nje mora biti odločilno objektivno mnenje o sposobnostih, ne smejo pa igrati tu nobene vloge strankarsko politični razlogi. Za večja obmejna pokrajinska področja (n. pr. Kozjak, Slovenske gorice, Prekmurje itd.) naj bodo določeni posebni upravni organi, ki bi imeli nalogo, sistematično proučevati razmere, stalno obiskavati šole, biti učiteljem z nasveti vedno na razpolago in sploh dajati iniciativo za vsakršno delo ob meji. Med referente za obmejna področja bi morali biti poklicani predvsem tisti, ki so na meji že več let uspešno delali. Omogočiti je treba v bodočnosti tesno sodelovanje učiteljskega z vsemi pozitivnimi elementi. V prvi vrsti bi morala začeti skupno delo obmejni učitelj in duhovnik; to pa v onem smislu, kakor je prikazal stvar svoječasno neik katehet v »Učiteljskem tovarišu«.

Blaž Marela:

Priporočeno pismo

Nande Krofar se je po dvajsetletnem učiteljevanju z vso silo vrgel na spoznavanje mile domovine. Poprej je imel o vsem tem spoznavanju svoje mnenje, sedel je v prijatni vasi, obrezoval drevje sebi in ljudem, vodil posojilnico, pel s fanti, sploh, bil je nekje zakoreninjen, kakor se to pravi v novi slovensčini. Potem so mu rekli, da to ni dobro, da je za zdravje in razvoj stanu škodljivo, učitelj da je last vsega naroda, ne samo prijatne vasi sredi ravnine. Da, tisto je res, rad bi že živel v miru, pa spoznal je, da je neke vrste vojak, stisnil je zobe in šel na pot. Tri leta je hodil iz kraja v kraj, dodobra je spoznal milo domovino, ostre besede, ki jih je imel pripravljene za nekatere kričače, so splahnele, začel je o vsem soditi prizanesljivo. Ko je minulo tretje leto, je sedel nekje v Visokem bregu. Da, in ker tudi pouk zahteva spoznavanje mile domovine, je hodil z otroki na hrib, gledali so v dolino, določevali strani neba, iskali velike vasi in mesta, sploh, spoznavali so domovino.

Ko se je ob taki priliki vrnil domov, ga je sprejela žena z razgretim obrazom:

»Ježeš, pa prav danes si moral zdoma. Pismo našo je prišel s priporočenim pismom.«

»Glej no, kaj pa je to takega!« je skomignil.

»Toda ni ga hotel izročiti meni. Pridi sam ponj, je rekel.«

Nande je zamahnil z roko in pljunil. Sit je že bil teh pisarij. Čez čas je pa le pomislil. Prevzela ga je radovednost in je vprašal:

»Pa kakšno je bilo tisto pismo?«

»I, kakšno!« se je zavzela žena. »Kakšna pa so pisma? Zeleno menda in križem kražem prevlečeno z nalepkami in naslovi.«

»Tako, tako,« je momljal Nande. »Pa ne pravim, kakšno je bilo na zunaj. Mislim, če je bilo uradno, ali je bilo naslovljeno osebno name?«

»Tako, mislim, da osebno nate,« je neodločno rekla žena.

Nande je sedel h kosilu in jedel počasi, počasi. Kdo neki mu mora poslati priporočeno pismo? Tako daleč v hribih živi in z nikomer nima stikov, čemu tedaj priporočeno pismo?

Začela sta preudarjati z ženo, kaj bi lahko bilo. S sodnijo nimata opravkov, takih prijateljev tudi ni. Nenadoma je Nande poskočil, položil je prst na usta in dejal:

»Že vem, kaj je v pismu!«

Žena ga je pogledala začudeno. Nande se je ozrl na vse strani, kakor bi se bal, da ga kdo ne sliši, nato je zašepetal:

»Poziv, naj vložim prošnjo za prenestitev.«

»Kaj ti pride na um!« je vstala žena.

»Poglej, Angelica,« je dejal Nande, »prav nič drugega ne more biti. Vidiš, spomnilo so se na naju, nemara je kdo posredoval. Tri leta se že potikava po hribih, nemara se jim je zazdelo, da bi bil še kdo drugi potreben počitka na Visokem bregu in so se odločili. Nič drugače ne more biti.«

Angelica je gledala nekam skozi okno. Da, to bi bilo nekoliko verjetno. Zahrepenela je po otrokih, ki so ostali tam daleč sredi ravnine in solza se ji je prikazala v očeh. Vendar je rekla:

»Mogoče je pa le kaj drugega.«

»Poziv za prenestitev,« je trdovratno vztrajal Nande. Nič več ni mogel jesti, ves se je razburil, pot se mu je prikazal na čelu. Začel je gledati na uro. Komaj poldne je. Poštni urad v Globeli pa je odprt šele ob treh. Vendar je poiskal palico in klobuk.

»Kaj že greš?« je dejala žena.

»Seveda,« je pokimal. »Ne morem strpeti. Končno je le prišla tista ura, da se bo nekaj izpremenilo.«

Razgret in vesel jo je ubral po bregu. Da, bila je pomlad, kakor je sploh navadna v hribih, sonce in cvetje, vonj po nečem svežem, da bi lahko zavriskal tudi starec z razbolelimi pljuči. Nande je stopal kot dvajsetletni fant.

»Glej no,« se mu je smehljaj obraz, »vendar so se me spomnili. Dolgo je trajalo, skoraj bi že obupal. Toda v nedeljo bom zmolil očenaš zanje in če bodo v kratkem volitve, bom tudi glasoval zanje.«

Potem je začel računati, kam bo šel. Vsekakor kam v dolino, zakaj za hribe ni treba priporočenega pisma. Visoki breg je zadosti hudo mesto, še više ga skoraj ne morejo poslati. Torej kam v dolino. Mogoče celo v ljubljene Dobravice. Da, če pomisli, da je pismo priporočeno, bi skoraj rekel, da mislijo na Dobravice. Zato mu sporočajo to tako slovesno. Popraviti hočejo krivico.

»Hm, Dobravice, Dobravice,« mu je pel korak.

To se razume, da bo šel kmalu. Kaj pa hoče čakati v Visokem bregu? Doma je pač dom in otroci že komaj čakajo. Spočetka bo sicer treba nekoliko stiskati, stroški bodo veliki, počasi se bo pa že uredilo. Malo bo treba potrpeti.

Ko je šel mimo cerkve, se je nerodno pokrižal. Tudi to je neka posebna stvar. V Dobravicah je še vera nekako bolj domača. Tam je nedelja praznik. Tu pa...

Zamahnil je z roko in pljunil.

Ko je šel mimo župana in krčmarja Andraževca, je pomislil na njegovo pijačo.

»Le počakaj, pošljem ti sodček poštenega vina, da boš videl, kakšno pijačo imamo pri nas, da te bo sram zaradi tvoje ponarejene!«

Da, bil je radodaren in obljubljal je vse navzkriž.

Ko je prišel v Globel, je manjkalo še nekaj do treh. Dvakrat je šel skozi vas, kakor bi si hotel vse natančno ogledati, potem je zavil v krmo.

»Četrtno pač lahko izpijem,« si je dejal, »saj danes bo praznik. Čaka me priporočeno pismo.«

Sedel je in pil. Svet se mu je dozdeval zmeraj lepši. Napolned življenje ni tako nezno, nekaj časa se človek pokori, potem pride odrešenje. To je vse pametno urejeno, da je vsaj nekaj izpremembe. Zdej mu je žal, da je nekoč klel tiste, ki so ga poslali na Visoki breg. Smehljaje je nalival vino v kozarec in pil.

Ko je spet pogledal na uro, je bila ravno tri.

»Pojdem,« je sklenil. »Prvi bom. Toda mudi se mi domov, gotovo je tudi Angelica radovedna, kam pojdeva.«

Napotil se je na pošto.

»Priporočeno pismo imam,« je rekel skozi okence. Hotel je še povedati, da je v pismu poziv, naj vložijo prošnjo za prenestitev v drugi, boljši kraj, potem si je pa dejal, da je to pač njegova zasebna stvar.

Zaspana gospodična je dolgo brskala med papirji, nato mu je prinesla veliko modro pismo. Nemirno je podpisal potrdilo, nato je odšel.

Na cesti je obstal.

S tresočo se roko je počasi odprl pismo in razgrnil papir. Nato je nekoliko pobledel. Bil je poslednji opomin podjetnika Markoviča, ki mu je pripeljal pohištvo na Visoki breg in ni še dobil plačila.

Potegnul je veter in zaplahutal s priloženo poloznico.

»Seveda,« je dejal Nande, »Angelica le ni mogla verjeti. Dosti pa le ni manjkalo, da bi bil poziv za prenestitev, dosti ni manjkalo...«